

## מראי מקומות- חולין ק"ו

(ג) **חמי האור, חזקי' אמר אין נוטלים מהן לידים- פרש"י** דפליג אדלעיל (קה., דתניא נוטלין מים ראשונים בין בחמין ובין בצונן), וחזקי' תנא הוא. אבל **תוס' כ'** דאין צריכין לדחוק כן, די"ל דמוקי לה חזקי' להא דלעיל כלישנא קמא, דמיירי כשאין היד סולדת בו, וכאן איירי כשהיד סולדת בו. אולם **כ' הים של שלמה** (י"א) דמסתבר כפרש"י, מדאמר ר"י שאלתי את ר"ג ברבי, ואמר לי כל אנשי גליל עושין כן, וכי דרכן הי' ליטול בחמין שהיד סולדת בהן, ומה דפליגי למעלה היינו היכא דאירע כן במקרה, או ע"י הדחק, אבל לא מסתבר דנהגו כן תמיד, ליכוות דין בחמין, וא"כ ודאי כוונת חזקי' לומר דאף שאין היד סולדת בו אין ליטול בו ידיו.

(ד) **חמי טבריא, חזקי' אמר אין נוטלין מהם לידים- פרש"י** (ד"ה דכ"ע אסור), דהחסרון דחמי טבריא הוא משום דלא תקנו חכמים נטילת ידים בחמין, והני גריעי מחמי האור, דמעולם לא הי' להם שעת הכושר. וע' **בשו"ע** (או"ח ק"ס, ח') שהביא המחבר טעם אחר, והוא מהרמב"ם, **רשב"א**, ור' יונה, דטעם דחמי טבריא פסולין הוא משום שהם מרים ואין ראויים לשתיית כלב. והעיר **בביאור הגר"א** (שם, י"ג), דגם רש"י (ד"ה שנפסלו) משמע דפי' כן, דכ' דמי טבריא הוא דוגמא של מים שהם פסולים משתיית כלב, ולכאור' דברי רש"י סותרים אהדדי, והעיר דגם הרי"ף בברכות משמע כטעם רש"י דפסולים מטעם שלא תקנו ליטול בחמין, אולם בדבריו כאן משמע כפי' ר' יונה ודעימי', וצ"ע. וע' **בלב ארי'** דכ' לחדש דגם רש"י מודה דטעם פסולין הוא משום שהם סרוחים ומרים, אבל מ"מ הי' צריך לפרש דגריעי מחמי האור משום דמתחלת ברייתן היו מרים, משום דאי מתחלת ברייתן לא היו מרים, א"כ לא היו נפסלין במה דעכשיו הם מרים, ואין חילוק אם הפסול הוא משום סרוחים או משום חמין, בין כך ובין כך עכשיו המים נשתנו מברייתן, וע"כ מה שחמי אור כשרים וחמי טבריא פסולין הוא משום דחמי האור היו כשרים משעת ברייתן, וחמי

(א) **כי אתא רבין אמר ראשונים האכילו בשר נבלה, אחרונים הרגו את הנפש- העיר הראש יוסף**, דמהא דאמר רבין דאחרונים הרגו את הנפש, ודלא כר' דימי דהוציא אשה מבעלה, משמע דבא לומר דדברים יותר חמורים ממה שאמר ר' דימי נעשו ע"י הא דלא נטל ידיו. אבל א"כ, צריכין לומר דבשר נבלה חמור טפי מבשר חזיר (ואף דבגמ' אמרי' דבשר חזיר חמור, וכהמשך הגמ', מ"מ משמע דרבין ס"ל דנבלה חמורה), ולמה. ואפי' אם אמרי' דבשר חזיר לא חל בה איסור נבלה, לפי שאין איסור חל על איסור, מ"מ מהו החומר של נבלה על חזיר. וכ' דאין לומר משום טומאה, דגם בהמה טמאה יש בה טומאת נבלה. וצידד דאולי כיון דיש בנבלה איסור עשה דאינו זבוח, ואין שייך זה בבשר חזיר, לפי שאינו בזביחה כלל, א"כ שפיר י"ל דבשר נבלה חמיר טפי מבשר חזיר, דיש בה לאו דנבלה וגם איסור אינו זבוח. אבל כ' לפקפק בזה, דאם אמרי' דמה דאין איסור חל על איסור הוא רק לענין עונשים, אבל לגבי העצם איסור שפיר חייל, ונפק"מ לענין קבורתו בין רשעים גמורים, א"כ לכאור' עדיין צריכין לומר דאיסור חזיר חמיר טפי מאיסור נבלה, שהרי יש בה ב' לאווין, עוד צידד דעשה חמור מלאו, אבל כ' להוכיח דאינו כן, והניח בקו'.

(ב) **ר' אבא מתני חדא מהני וחדא מהני לחומרא- פרש"י**, ראשונים הרגו כרבין, בשר חזיר חמיר טפי אחרונים הרגו כרבין. והעיר הראש **יוסף**, הא לפי שיש ב' איסורין. והעיר הראש **יוסף**, הא אין איסור חל על איסור, וכ' דאולי ר' אבא ס"ל דאיסור חל על איסור, או דעכ"פ אית בי' החומר דתרי איסורי, וכדלעיל. אלא דהעיר דמשמע מדברי רש"י דנבלה ליכא אלא חדא איסור ממש, ומשמע דאינו עובר אפי' באינו זבוח בנבלה, וצ"ע למה, והא מתוס' **בשבועות** (כד. ד"ה האוכל) מבואר דס"ל דשי' רש"י הוא שיש איסור עשה דאינו זבוח, וצ"ע.

לכתחלה יכול כ"א לצאת בברכת חבירו, בבהמ"ז אי"ז אלא בדיעבד או בשעת הדחק, דא' אינו יודע לברך. והטעם לחלק בין ברכת המוציא לברהמ"ז, כ' המ"ב שהוא דבתחלת הסעודה, שקובעים לאכול יחדיו, דעתן להצטרף, משא"כ בסוף הסעודה, דעתן להפרד זה מזה, הלכך צריך לברך כ"א לעצמו. וכ' שיש עוד טעם, משום דבהמ"ז דאורייתא, ולכן החמירו בו חכמים. וכ' דהפמ"ג כ' דנכון לחוש לטעם הראשון, ולכן אפי' אם אינו חייב לברך בהמ"ז אלא מדרבנן, שלא אכל כדי שביעה, מ"מ יש לכ"א לברך לעצמו.

(ח) **ושמואל אמר עד כאן בין לחולין בין לתרומה לחומרא- שי' רש"י** בסוגיין הוא דאף לשמואל אין החיוב ליטול הידים עד סוף האצבעות. וא"כ, יוצא דלהלכה אף לשמואל המחמיר יותר בחולין, אינו צריך ליטול הידים אלא עד סוף האצבעות. וע' בשו"ע (או"ח קס"א, ד'), שהביא ב' דעות בזה, דעת רש"י הנ"ל, ודעת הרי"ף, דשיעור נט"י הוא כל היד עד הקנה של זרוע. וכ' דראוי לנהוג כדעת הרי"ף. אולם ע' בביאור הלכה שם שהאריך להראות דבאמת הרבה ראשונים ס"ל כדברי הרי"ף, וא"כ אף בשעת הדחק ק' לסמוך על שי' רש"י להקל.

(ט) **נוטל אדם את שתי ידיו שחרית ומתנה עליהן כל היום כולו- כ' החזון איש** (או"ח כ"ה, ח') דהיכא דנוטל ידיו שחרית או כל זמן שנזדמן לו מים ואינו בא עכשיו לאכול, אין לו קיום מצוה דרבנן, לא בשעת נטילה ולא בשעת אכילה, אלא שרשאי לאכול, כיון דידיה טהורות, ולכן אינו מברך על נט"י, כיון דלא קיים מצוה דרבנן. ואף אם בא עכשיו בשעת אכילה ליטול ידיו עוד פעם לשם אכילה, לא תיקן כלום ואינו מברך.

(י) **ומתנה עליהם כל היום כולו- יש לעי', אם שומר ידיו להיות נקיים, א"כ למה צריך התנאה כלל. וכ' המ"ב** (קס"ד, ג'), שהוא משום דנט"י בעי כוונה לאכילה [ויש לעי' אם זה מתאים עם מש"כ לעיל בשם החזו"א, דלדבריו לכאור' אי"ז מצות נטילה כלל, אלא רק ידידי טהורות, ולמה צריך כוונה, ואולי בלא כוונה לא אמר' ידידי טהורות כלל, ואפי' בלא מצות נטילה]. ולהפוסקים דלא בעי כוונה לאכילה, ג"כ

טברי' היו פסולים משעת ברייתן, אבל אה"נ, אם לא היו מרים משעת ברייתן, אף דעכשיו הם מרים וסרוחים, יהיו כשרים [ולכאור' עדיין אינו מיושב כל הצורך, דבד"ה דכ"ע כ' רש"י דלא תקנו חכמים נטילה בחמין, משמע דהפסול הוא רק מתוך חמימותן, וצ"ע].

(ה) **נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה- כ' המשנה ברורה** (קנ"ח, א') דטעם נט"י הוא משום דכיון ידיים עסקניות הם, ונוגעים בכל דבר, אז בזמן שהיו נוהגים טומאה וטהרה, והכהנים היו אוכלים תרומה, היו צריכים ליטול ידיהם קודם אכילת תרומה מדברי סופרים, שלא יטמאו התרומה בנגיעתן. וכדי שיהיו רגילין כהנים בזה, גזרו ג"כ על כל איש ישראל האוכל פת, שאסור עד שיטול ידיו. וגם עכשיו לא בטלה תקנה זו, כדי שיהיו רגילין לאכול בטהרה לכשיבנה בהמ"ק. עוד כ' טעם אחר לנטילה, מהא דכתי' והתקדשתם והייתם קדושים. וע"ש עוד בשער הציון דהביא מש"כ רש"י בשבת (י"ד), דאין הטעם משום טומאה, אלא משום נגיעת זיעה באמצע סעודתו. וכ' דאף דרוב ראשונים לא פירשו כן, אלא משום טומאה, מ"מ לדינא אם נגע בזיעה באמצע סעודתו, צריך ליטול עוד פעם.

(ו) **ועוד משום מצוה- פי' הרשב"א**, דלמסקנא דאמר' דהמצוה הוא דמצוה לשמוע דברי חכמים, ביאור דברי הגמ' כך הוא, דמפני סרך תרומה הי' בדין להטעין את נטילה לידיים אפי' אם לא צוו חכמים, וכש"כ עכשיו שיש בדבר מצות חכמים, אבל לעולם הכל משום סרך תרומה הוא (ודלא כתוס', דכ' דחכמים תקנוה משום נקיות בעלמא). אלא הק', למה לא תי' הגמ' דמצוה היינו מצות והתקדשתם כדאי' בברכות (נג:). ותי' דהתם לא שייך אלא למברך, דצריך ליטול משום הברכה, אבל למסובין העונים אין צריכין נטילה מצד הא דוהתקדשתם, ורק משום הא דסרך תרומה. והריטב"א כ' דמה דלא הביא מהא דוהתקדשתם, היינו משום דלא הוי אלא מדרבנן.

(ז) **שנים שאכלו מצוה ליחלק- כ' השו"ע** (או"ח קצ"ג, א') "שנים שאכלו, אע"פ שבברכת המוציא פוטר א' את חבירו, מצוה ליחלק שיברך כ"א בהמ"ז לעצמו, וכו'". פי' המשנה ברורה, דאע"ג דבהמוציא אף

אלול תשפ"ו

צריך התנאה, דכיון דלכל היום הוא, אין  
סומכין על שמירתו, שמא ישכח ולא  
אדעתו, אא"כ התנה, דאז נותן לב להזהר  
יותר.